

Waalioapas eli miten Syrjämaan äänestysalueessa waali toimitettiin

kirjoitti A.

Ohjeeksi äänestysalueitten waalilautakunnille ja kansalaiselle äänestämiseen.

Tampereella 1906. Luukkosen ja kumpp.kustannuksella

sivu 1.

Waalioapas eli miten Syrjämaan äänestysalueessa waali toimitettiin

kirjoitti A.

Ohjeeksi äänestysalueitten waalilautakunnille ja kansalaiselle äänestämiseen.

Tampereella 1906. Luukkosen ja kumpp.kustannuksella

Sivu 2.

Tampereella 1906.

Luukkosen ja kumpp. kirjapainossa.

Sivu kolme

1. Waalilautakunta.

Surjämaan kylään oli asetettu waalilautakunta, sillä tämäkin oli joutunut eri äänestysalueeksi. Puheenjohtajaksi oli siihen walittu Matti Mattila ja hänen niskoilleen jäi edesvastuu koko puuhasta. Toiset jäsenet Pekka Pekkala, Jussi Jussila, Leena Leenala ja Anna Annala oliwat nimittäin sitä mieltä, että Matti puheenjohtajana saa pitää huolen ihan kaikesta, he eiwät jouda eiwätkä wiitsi mitään puuhatakaan muulloin kuin Matin toimesta.

Siksipä Matti tunsikin, että koko työtaakka, minkä hän kuwaili asiantuntemattomuudessaan hirwittäväksi, lepäsi hänen harteillaan, ja wastuun tunne ajoi hänet kutkimaan waalikirjallisuutta, mutta niissä oli kaikissa se wika, että ne puhuiwat waan siitä miten pitäisi menetellä ja wieläpä nuo pitäisi oliwat niin monesta eri kohdassa mainittuina, sekä sama asia jostain uudesta yhteydestä waikka eri

sivu 4.

muodossa toistettuna, niin että ei tullut niistä hullua wiisaammaksi, paremminpa meni asia yhä sekavammaksi. Wihdoin Matti huokasi: „olisipa kerrottuna miten minunlaiseni mies menetteli, niin tekisin nyt samoin.” Tätä toivomusta noudattaen, kerromme siitä nyt ikään kuin Matti Mattila jo olisi toimensa suorittanut, kuten seuraa.

Matille lautakuntineen oli määrätty huoneusto jossa heidän piti toimittaa waali. Ja kun tämä tuli ilman hänen hankkimistaan, sanottiin waan että siinä se on, niin päätti Matti odottaa wastakin mitä

tuleman piti – käypi waan kirkolla postissa joka wiikko ja kaipa muut sieltä tietoja toimittavat, jos ovat kiireellisiä.

Ensimmäinen kirje sieltä pian tulikin. Ei ollutkaan aivan pieni tuo. Siinä oli luettelo Syrjämaan äänestysalueen ääniwaltaisista ja kolme lisäluetteloa. Tuota pääluetteloa Matti lueskeli. Tuttuja olivat nimet – ihan kaikki henkilöt waan omakyläläisiä – tunsihan nuot. Maijan Otollakin näkyy olevan äänioikeus, ja siinä alla on Maijan nimi ja heidän tyttönsäkin nimi, mutta pojan ei näy olevan. Mi-

sivu 5.

täpä siitä. Matti kutsui luokseen kaikki lautakunnan jäsenet, käskipä wielä nimismiehen ja papin. Kun kaikki oliwat koolla, alkoi huolellinen tarkastaminen. Pari henkilöä, poistettiin, mutta kymmenen merkittiin lisää. Ykimielisiä yleensä oliway lautakunnan jäsenet, pappi ja nimismieskin, mutta oli kuitenkin eräs kohta, misää ilmeni eroowia käsityksiä. Pekka tahtoi luettelosta poistettavaksi erään henkilön, joka ei ollut maksanut wiimewuoden kruununweroja. Pappi oli kuitenkin hankkinut aivan pätevältä taholta tietoja, joista käwi selwille: laissa on sanan muoto „kahden lähinnä edellisen vuoden kruununwerot”, joten toisena, kumpana hywänsä, maksamatta jääneet eiwät riistä äänioikeutta. Kun pappi wielä oli sanonut tietonsa olevan lainopin professorin anatmat, noudatettiin niitä. Joittenkin tuntien kuluttua saatiin luettelo walmiiksi. Siihen sitten kirjoitettiin päälle ”Syrjämaan äänestysalueen waali-luettelo” ja alle piirsiwät lautakunnan jäsenet nimensä. Papin mukana pantiin kirkkoon kuulutus ja ilmoitus, kuten kunnan kuulutuksista oli tapana, paikkaukunnan lehteen, että luutteli oli kahden

sivu 6.

wiikon ajan Pekka Pekkalan luona nähtävänä.

Näinä kahtena wiikkona käwi Pekan luona wäkeä tiedustamassa oliko heidän nimensä luettelossa. Erästä henkilöä siitä ei löytynyt. Pekka neuwoi tätä jättämään kirjallisesti tehdyn oikaisuwaatimuksensa puheenjohtajalle Ma Mattialle ennen walitusajan loppumista. Toinen henkilö oli tyytymätän siihen että naapurinsa nimi oli luettelossa, mutta yleensä kaikki oliwat muut tyytyväisiä.

Kun walitusaika eli se aika, jolloin luettelo oli Pekan luona nähtävänä oli loppunut, kokoontui waalilaurakunta seuraawana päivänä k:lo 12 Matin luo. Matti esitti jätetyt kaksi kirjoitusta. Ensimmäinen aiheutti sen, että pyytjä sai nimensä waaliluetteloon, ja ellei tuota toista kirjelmää, jossa kirjoittaja pyysi naapurinsa nimeä pyyhittäväksi, olisi ollut olemassa, niin luettelo olisi woituy saada jo walmiiksi. Nyt tämä täytyi jättää toistaiseksi, ja paljon puuhaa tuli tästä lautakunnalle, walittajalle itselleen sekä wirastoille. Kun sitten wihdoin tuli selville tämkin, kokoontui lautakunta taas jatkamaan työtään.

sivu 7.

Ei nyt ollutkaan muuta jälellä kuin merkitä luetteloon, jos nimi oli poistettawa, että se siitä hyvästä poistettiin, tai ei mitään siitä. Mutta pääasiallisin toimi oli se että merkittiin nyt luettelo lainvoimaiseksi.

Tuli sitten Matille eräältä henkilöltä, jonka tuli waaliaikana hoitaa tointaan toisella paikkakunnalla, pyyntö saada ote waaliluettelosta. Se hänelle kirjoitettiin ja luetteloon merkittiin, että ote oli annettu.

Pian toi posti taas lähetyksiä.

Yhdestä paketissa oli lippuja, joita määrättiin lewitettäväksi, jotta kukin äänestäjä saisi nähtäväkseen millaiset waaliliput tulevat olemaan, saaden sitten pistää tämä lippu vaikka pesän sytykkeeksi. Paremmiin oli jo lewitetty lippuja, waikkemme niistä tulleet maininneeksi, ne kun vielä muuttuivat, mutta näm' oliwat nyt korjattuja ja lopullisia.

Toisesta paketissa oli myöskin lippuja, mutta sitä pakettia ei saanut awata ennen kuin waalipäivänä ja waalipaikassa.

Kolmannessa oli kaawoja, punanen kynä sekä leimasin. Seurasipa vielä waaliuurna ja eräs suojalaite.

sivu 8.

Kun paketit saapuivat kokoontui lautakunta Matin luo. Tuo toinen paketti pantiin huolellisesti talteen, mutta toisia katseltiin läpeensä. Ei niissä mitään erin kummaa ollut. Ensimmäisestä paketista otti kukin läjän lippuja, wei kotiinsa, naulasi yhden oman huoneensa seinälle ja lähetti lippuja naapureilleen.

Näistä lipuista täytyi lautakunnan jäsenienkin wähän selittää kysyjille. Sanoimme täytyi, waikka ei siihen wirka welvoittanut, mutta kun ihmiset siewästi pyysivät, niin siihen tuli ikään kuin welvoitetuksi. Kylässä käwi muuten paljon meuwojia kaukaakin, ja kukin heistä koetti kaikille, mutta erittäinkin lautakunnan jäsenille selittää, että juuri tuohon listaan on punanen wiiwa wedettävä. Matti nauroi näille kaikille. ! Toinen käskee tähän, toinen tuohon, mutta kyllä minä siihen wedän, johon itse tahdon, ja neuwon muitakin, - mutta en neuwo enää waalipäiwänä, sillä menettäisin kunniani”.

Läheni waalipäiwä. Matti hankki useita punaisia kyniä, ettei niistä puutetta tulisi. Hankki vielä Paavolan Kustaan neuwojaksi

sivu 9.

teroittaen hänelle, ettei saa seuwoa muuta kuin mitä kukin äänestäjä kysyy eikä tehdä muuta kuin mitä kukin määrää – ja se kowalla uhalla, että muuten joutuu edesvastuuseen.

Warhain waalipäiwän aamuna käwelivät lautakunnan jäsenet millä mikin saapuneista tawaroista kainalossa waalipaikalle. Kolme jäsenistä oli ottanut sinettinsä mukaansa. Matilla oli lakkaa, kyntilöitä, mustepullo, kyniä ja paperia. Tuonne isoon kokoushuoneeseen näkyi jo saapuvan kyläläisiä, mutta lautakunta meni tupaan, asetti tawaransa pöydälle ja alkoi valmistuksia tehdä. Ensin ryhdyttiin naulaamaan lippuja, noita samoja, joita ennemmin oli naulattu oman huoneen seinälle ja jaeltu, niitä samoja naulattiin useampaan kohtaan tähän ja ison kokoushuoneen seinälle sisälle ja ulkopuolelle, aseteltiinpa niitä vielä sopiwiin kohtiin saatawiksikin.

Sitten tuumittiin olisiko parempi määrätä kamari siksi huoneeksi, jossa punaset wiiwat merkitään, wai olisiko käytettävä suojalaitetta. Päätettiin käyttää kamaria.

Pöydälle asetettiin waaliurna, leimasin,

sivu 10.

kolmen lautakunnan jäsenen sinetit, lakka kynttilät, paperit, mustepullo, kynät, kaawakkeet, äänestysalueen luettelo ja tuo vielä awaamaton paketti.

Leena Leenala määrättiin pöytäkirjuriksi, Pekka Pekkala äänestysluettelon hoitajaksi, Anna Annala leimaajaksi ja Jussi Jussila waalilippujen antajaksi. Matin tuli walwoa kaikkien toimia.

Kun Matin kello alkoi näyttää yhdeksää, toisten kellot oli mikä 15 minuttia waille mikä yli, mutta Matin kello oli muka postikellon mukaan oikeassa, niin, kun se juuri alkoi olla yhdekäs, näytti Matti läsnäolijoille waaliurnan: „nähkääs tämä on vielä tyhjä.” Tyhjä näkyy oleva.” „Näistä se saa täytettä” sanoi Matti ruveten awaamaan tuota usein mainitsemaamme pakettia. ”Älä vielä, katsotaan onko se eheä”. Eheä oli ja awattiin se.

Sitten alettiin laskea äänestäjiä sisälle, yksi kerrallaan.

Äänestäjistä ja heidän lautakunnalle tuottamastaan työstä kerromme yksityiskohtaisemmin myöhemmin.

sivu 11.

Niin, äänestäjiä eli walitsijoita tuli yksi aina kun toinen meni. Lippukasa aleni hiljalleen, uurna lippuja karttui ja luetteloon oli jo merkittyinä useita äänestäneeksi. Hywin meni, mutta nälkä alkoi waiwata kaikkia. Tuli keskeyttää waalin toimitus. Urna suljettiin kolmella sinetillä ja ”pantiin warmaan talteen” siten, että Pekka Pekkala jäi samaan huoneeseen syömään.

Syömästä päästyä kokoontui lautakunta jälleen järjestyen kukin entiseen paikkaansa. Tarkastettiin sinetit ja alettiin toimitus. Sitä jatkui tunnin werran samaan tapaan kun aamupäivällä, mutta silloin Anna Annal, joka leimasinta käyttäessään oli alkanut näyttää wäsyneeltä, sanoo „minulla on laillinen este poistua.” Warajäsen Mooses Kaislikko saa astua sijaani, ja kun tämä sisällä oli ja mennyt, äänestän minä”. Äänestettyään kuiskasi hän jotakin Leenan korwaan, ja poistui.

Toimitusta jatkettiin wähän yli kahdeksan illalla, sillä kahdeksaksi tulleetkin saivat vielä äänestää.

Taasen suljettiin urna, ja se sekä muut kapistukset pistettiin talon isännän kaappiin, jonka

sivu 12.

awaimen Matti sai ja jonka eteen nostettiin talon isännän vuode. Isäntä aikoi nimittäin siten paraiten toimittaa wartijan tointa, waikka Matti kyllä sanoi, että pysyy ne jo wähemmälläkin „warmassa tallessa”.

Kunkin kotiinsa lähtiessä käytiin vielä katsomassa oliko iso kokoushuonekin lukossa, kuten sitä sulkemaan lähetetty waalineuvoja, Paawolan Kustaa wakuutti isännän tehneen hänen nähtensä. Lukossa oli eikä ketään enää näkynyt talon seutuwillakaan. Easta kujan suussa tuli Ylitalo vastaan, ja sai palata tyhjin toimin saapuakseen huomena paremmalla onnella.

Ja tulihan se, tuo huominaen päiwäkin. Tottuneempina ryhdyttiin nyt entiseen työhön ja Matin kellon mukaan kello yhdeksän tarkastettiin sinetit, jonka jälkeen äänestys alkoi. Annalan isäntä oli ilmoittanut, että heillä on parin tunnin wanha poika. Warajäsen sai siis nytkin hoitaa leimasinta.

Äänestys päättyi tänä päiwänä aikaiseen. Jo kuudelta ei ollut enää äänestäjää, ja kello kahdeksan, Matin kellon mukaan, ryhdyttiin loppusuorituksen. Pekka Pekkala nytkin pani

sivu 13.

wastaan, että nyt tehdään loppusuoritus tahtoen siirtää se huomiseen, kuten waalilaki kyllä sallii. Mutta toiset pitivät parempana saada työ tieltä pois. Huomautti Leena, ettei se ole niin warmaa saako huomiseen siirtää, kun toimitus loppui jo kahdeksaksi.

Matti ratkaisi asian sanomalla „wäärin emme ainakaan tee jos nyt päätämme kaikki tänään”. Matti oti liput urnasta, laski ne ja huomasi niitä olevan 631, Saman luvun sai Lenakin niitä laskiessaan. Pekka Pekkala laski äänestysluetteloista miten monta henkilöä oli äänioikeuttaan käyttäneeksi siihen merkitty. Niitä oli 629. „Yhtä monta niitä pitäisi olla” huomautti Mooses Kaislikko. ”Eikö mitä, täällä on kaksi äänestänyt waalioitteella toisesta äänestysalueesta, kuten pöytäkirjaan olen merkinnyt, joten sen mukaan äänestäjien lukumäärä on sama kuin äänestäjienkin” oikaisi Leena.

Pöytäkirjaan oli merkitty, että toinen noista äänestäjistä oli kokonaan toisesta waalipiiristä, josta syystä oli etsittävä lippujen joukosta sellainen, missä oli merkittynä tuon waalipiirin nimi. Tämä lippu löytyi ja pis-

sivu 14

tettiin kuoreen, johon kirjoitettiin tuon saman waalipiirin keskuslautakunnan nimi. Toiset liput pantiin toiseen päällykseen, johon jo oli painettu oman waalipiirin keskuslautakunnan osoite. Molemmat kuoret suljettiin kolmella sinetillä.

Pöytäkirjaan painettiin myös samat sinetit, joilla kirjeet ja aikaisemmin urna oli suljettu. Muutenkin täytettiin pöytäkirja esillä olevan kaawakkeen mukaan. Waalilautakunnan puheenjohtaja Matti Mattila luki sen julki ja merkitsi siihen että se on oikea. Tämän jälkeen pantiin se kuoreen osoitteella oman waalipiirin keskuslautakunnalle.

Matti Mattilan kumppaniksi wiemään kirjeet *) (postiin määrättiin Pekka Pekkala. Aamuun tallennettiin kirjeet isännän kaapissa, jonka awain annettiin Matille, Warhain lähtiwät Matti ja Pekka wiemään kirjeet postiin. Juuri postin aukioloakaksi he sinne saapuivat saattaen siten toimensa tältä waalilta loppuun.

Palattuaan arweli Matti: „en minä työtä moittisi waikka piankin sitä uudestaan joutui

*) Liput muodostavanevat paketin. Postimaksua ei mene.

sivu 15.

-sin tekemään, mutta kyllä minä hywän palkan waiwoistani kunnalta perin ja palkan te muutkin lautakunnan jäsenet saatte.”

II

Onnistuneita waali- eili äänestysmatkoja

1. Tawallisin

Olli Tienwieri oli silloin kun äänestysalueen luettelo oli Pekka Pekkalan luona nähtävänä, käynyt katsomassa oliko hänen nimensä luettelossa, ja kun se siinä oli, niin tiesi Olli, että hän huoletti woi lähteä waalipaikalle äänestämään.

Waalipäivän aamuna hän lähti pyhäpukimessa taivaltamaan parin kilometrin matkaa äänestyspaikalle. Tuttawia tapasi tiellä. Wwaalipaikan kujansuussa oli miehiö edesään talut, joiden yläpuolelle oli painettu: „Joka äänestää puolueen miehiä wetäköön punaisen wiiwan niin kun alla olewassa lipussa on.” Olli ei isostu näiden luo pysäh-

sivu 16.

tynyt, sillä hän oli jo aikaa selwillä mihin listaa hän punaisen wiiwansa waalilippuun wetää. Ainoa mihin hän luuli neuwojan apua tarwitsewansa oli se miten lippu suljetaan, muista tempuistakin oli warma selwiäwänsä.

Isossa kokoushuoneessa odotellessaan wuoroaan hän katseli wielä warmuudeksi lautakunnan seinään naulaamaa lippua tullakseen warmuuteen siitä, että tuntee tuossa isossa lipussa, jota hänelle sisällä tullaan antamaan, juuri sen listan, jossa owat ne miehet, joita hänen mieli äänestää. Tässä kokoushuoneessa oli aluksi aiwan hiljaista, ainastaan Pietilän Erkki kerran kuiskasi Ollille: „mihin kohtaan se on kun meidän punainen wiiwa wedetään?” Olli näytti sormellaan paikan, mutta ei puhunut juuri enempää. Aika käwi kuitenkin odottajille pitkäksi ja niin alkoi sieltä täältä kuulua hiljaista supattamista, mikä kohta muuttui äänekkääksi puheluksi kaikenmoidista asioisya jopa itse waalistakin, kuitenkin waroen ettei puhelusta kehittyisi sellaista, jota ”puheen pidoksi” voitaisiin sanoa. Painettuakaan ei näkynyt muuta kuin nuo lautakunnan nähtä-

sivu 17

wiksi asettamat liput. Ja jos joku muu painettu lippu olisi ilmaantunut, niin kyllä se olisi ilman järjestysmiesten apuakin pois korjattu.

Tuli Ollinkin wuoro mennä sisälle. Suoraan owelta käweli Olli pöydän ääreen, sanoi nimensä ja pyysi waalilippua. Pekka Pekkala katsoo waaliluetteloa, löytää Ollin ääniwaltaiseksi ja määrää waalilipun annettawaksi. Jussi Jussila ojentaa waalilipun Ollille. Lippu kädessään menee Olli neuwojan Paawolan Kustaan luo, pyytää punaista kynää ja kysyy miten lippu suljetaan. Sitten sanoo hän tahtowansa olla yksin kamarissa, ja kun Kustaa on poistunut merkitsee Olli punaisen wiiwan, Hywin tuo osuim juuri noin ettei mennyt minkään painetun wiiwan poikki, waan juuri tuon yhden listan ääriwiiwojen sisäpuolelle, tuumi Olli ja sulki tarkkaan lipun. Suljettu lippu kädessään meni hän lautakunnan luo kääntyen laimaajan puoleen. Leima lyötiin ja lippu ojennettiin Ollille. Olli tarkasti nopeasti leimaa lipussaan. Sitten pisti hän (Olli itse) omalla kädellään lippunsa uurnaen. Samalla näkyi Pekka Pekkala merkitsewän luetteloon että Olli oli äänestänyt.

Sivu 18

2. Neuwojan avulla.

Pian oli Pietilän Erkin wuoro astua lautakunnan luo. Oudolta tunti Erkistä uusi waali, wanha mies ei enää muutteempiin tapoihin heti woi mukaantua. Nimeä wielä kysyiwät waikka tunsiwatkin ! Waalilipun saatuaan meni Erkki Kustaan luo: „tule neuwomaan”. Kamarissa kahden ollessaan

määräsi Erkki: „wedä wiiwa niin, että tulevat ne ja ne miehet puolueen waaliliiton listasta, että äänet tulevat puolueelle, ja laita sitten lippu kuntoon.” Paljon, hywin paljon luotti Erkki neuwojaan, mutta kummako tuo, tunsihan Erkki Kustaan jo poikapahasesta ja, mitä vielä enemmän lisäsi luottamusta, tunki Kustaan oman puolueen mieheksi. Muutenkin tiesi Erkki sattumalta, että neuwoja oli wastuussa. Kustaa teki työtä käskettyä, sulki lipun ja neuwoi vielä: wiekää nyt leimattawaksi ja kun lippu annetaan takaisin leimattuna, niin pankaa se uurnaan, ei saa antaa toisen pistää se uurnaan. Työtä käskettynä tehtyään poistui Erkki tyytywäisenä ja tietoisena siitä, että oli täyttänyt parhaan tietonsa ja kykynsä mukaan vielä wanhanakin sivu 19

welwollisuuttaan, käyttänyt waikka yhtäkin leiwiskäänsä oikein.

3. Harwinaisempi.

Naapuri pitäjäästä eli toisesta äänestysalueesta omaa pitäjäästä, kummasta nyt lie ollut, saapui äänestämään Tapani Kiwelä äänestysalueensa luettelo-ote taskussaan. Lipun sai silläkin ja menetteli siten kuten Ollista on 1:ssä kerrottuna (katso siwu 17).

4. Harwinainen.

Äänestipä vielä kaukainenkin wieras. Se oli tukkiasioitsija Saapas. Otteella äänestysalueensa luettelosta sai hänkin lipun, merkitsi tyhjään paikkaan ne nimet, joita tahtoi ja jätti leimattawaksi. Leimattuna se hänelle tarjottiin, mutta takaisin hän lippunsa ojensi, jotta siihen lisäksi merkittäisiin waalipiirinsäkin nimi. Sitten wasta pisti lippunsa uurnaan.

5. Eräs erikoistapaus.

Miinalan Miina ei ollut löytänyt nimeään luettelosta silloin, kun se oli pari wiikkoa Pe-
sivu 20

kan luona nähtävänä. Huomion tehtyään wei hän kirjallisen oikaisu vaatimuksen Matti Mattilalle ennen luettelon nähtävänäolo ajan loppua. Hän tuli luetteloon ja sai siten äänestää.

III

Onnistumattomia waali- eli äänestysmatkoja

1. Tawallisia.

Kun Antti Aapilan, hänen se saattoi olla, waalilippu tuli siellä pääpaikassa eli keskuslautakunnassa awatuksi, huomattiin, että punainen wiiwa ulottui yli sen mustan rajawiiwan, joka erotti kahta listaa toisistaan, niin ettei tiennyt kumpaa listaa oli tarkoitettu. Lippu hylättiin. Wai olisikohan tuo toinen lippu ollutkin Aapilan, tarkoitan sitä lippua, jossa tuo wälttämätön punainen wiiwa oli kylläkin kuten ollakin piti yhden listan sisällä, mutta siihen oli vielä piirretty 1 ja 2, joista merkeistä ykkönen oli niin pitkä, että

sivu 21

se saattoi kuulua sekä toiselle että kolmannelle listassa olewalle henkilölle. Se hylättiin.

2. Wähemmän tawallinen.

Hukkaan meni Reijolan matka. Lippua meni ottamaan, mutta sitä ei annettu, ei sanottu luettelosta äänestäjän nimeä löytyvän. Korwallistaan raapi Reijola, syyttäen itseään, kun ei ollut käynyt Pekkalasta luetteloa tarkastamassa.

3. Harvinainen

Ei käynyt paremmin Rajalankaan. Waaliluettelosta ei nimeään löytynyt, mikä ei kummaa ollutkaan, Rajala kun oli toisesta äänestysalueesta eikä ollut otetta ottanut. Ei saanut lippua. Rajala kääntyi Kustaan puoleen neuwoa pyytäen. Tämä neuvoi Rajalaa matkustamaan oman äänestysalueensa waalipaikkaan. Matkustiko Rajala ja oliko hänellä pitkä matka sinne kulettawana, se ei kuulu tällä kertaa tähän. Otsakkeen mukaisempi olisi, että Rajalan ei sopinut lähteä enää, jättäen siis äänensä antamatta.

sivu 22

4. Perin harvinainen

Ruutin emäntä sairastui lievästi waaliin menon aikana, josta syystä, hyvä kirjoittamaan kun oli, piirsi miehelleen waltakirjan. Se oli turha waiwa, sillä waltakirjaa ei hyväksytty, ei vaikka se olisi ollut mitenpäin hyvänsä kirjoitettu.

Lisäys

Kun waalista oli kulunut wiikkoja saapui Matti Mattilalle taasen kirej. Siinä saatettiin tiedoksi waalin tulos. Matti ilmoitti siitä äänestysalueensa henkilöille.

takakansi

Ilmoittautukaa
lewittämään kirjallisuuttamme ja kaupaksi
menewiä tuotteitamme.
Hintaluettelo ja asiamiesehdot pyy-
dettäessä postiwapaasti.

Palkkiot hyvät!

Luukkonen ja kumpp.

Tampereella

hinta 25 penniä